

Avdelningen för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården
Daniel Gunhamre
daniel.gunhamre@socialstyrelsen.se

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet SOU 2020:24-Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess

Socialdepartementets dnr S2020/03728/SF

Sammanfattning

Socialstyrelsen har tagit del av utredningens rekommendationer och är i huvudsak positiv till de som är kopplade till myndighetens ansvarsområden;

- Ett tydligt syfte med sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen
- Att ge aktörer och myndigheter i uppdrag att samverka för en väl fungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess
- Att utreda förutsättningarna för en gemensam digital yta för planering i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen
- Att ge bättre stöd till individer i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen oavsett behov av att få rehabiliterande insatser samordnade
- En förvaltning av kunskapsområdet arbetsplatsinriktat stöd för återgång i arbete
- Ett förbättrat stöd till individer som har medicinska begränsningar, som saknar sjukpenninggrundande inkomst och som uppbär försörjningsstöd
- Utbyte av medicinska uppgifter i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen bör utredas

Socialstyrelsen har valt att endast kommentera de rekommendationer som berör myndigheten. Nedan följer längre resonemang kring dessa. I övrigt vill vi lyfta fram betydelsen av god samverkan för att tillsammans skapa en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess samt påpeka vikten av att aktörernas avgränsningar inte får hindra individens process.

8.1 Sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessens syfte

Socialstyrelsen är positiv till utredningens beskrivning av sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen och dess syfte. I likhet med utredningen anser vi att det förpliktigar att kalla något för process och det är därför välkommet med en väl definierad början och ett väl definierat slut samt ett tydligt syfte. Socialstyrelsen har dock några kommentarer till utredningens rekommendationer.

Med en allt för allmänt beskriven process finns en risk att den tolkas olika av olika aktörer. I slutändan är då endast en del vunnet om beskrivningen av processen ska syfta till att ensa den, göra den mer stringent och förena aktörerna i ett gemensamt mål. Det vore därför intressant att även mer ingående beskriva processens beståndsdelar samt ge förslag på mål och uppföljningsmått för processen.

För hälso- och sjukvården är det övergripande målet med verksamheten att uppnå en god hälsa, och därför vore det i ett avseende mer lämpligt att processen syftade till att uppnå just det, men givet att utredningen har tagit fram en syftesformulering för sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen, som kan ses som en del av en mer omfattande vårdprocess, är det rimligt att slutmålet är att återfå förmåga till arbete eller annan sysselsättning.

8.2 Uppdrag att samverka för en väl fungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess

Socialstyrelsen är positiv till rekommendationen. Det är viktigt att de myndigheter som verkar inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen samverkar för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess i syfte att stödja individen och det är rimligt att det anges i respektive myndighets instruktion.

Socialstyrelsen menar samtidigt att den stora utmaningen inte har varit strukturell samverkan i sig utan snarare har bestått av att förmå de olika aktörerna att samspela runt individen. Med en tydligare beskriven process, samt framtagna mål och uppföljningsmått, enligt myndighetens resonemang i 8.1, skulle det ges bättre förutsättningar att omsätta strukturell samverkan på samtliga nivåer, ända ner till exempelvis mötet mellan handläggaren på Försäkringskassan och den sjuk.skrivande läkaren.

8.3 En gemensam digital yta för planering i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen

Socialstyrelsen är positiv till rekommendationen, det är en viktig förutsättning för att individen ska kunna ta ansvar för sin egen process. Socialstyrelsen vill samtidigt framålla att en gemensam digital yta för planering skulle bli än mer användbar och effektiv om aktörerna hade en gemensam bild av processens beståndsdelar (se 8.1).

Utöver det instämmer Socialstyrelsen med utredningen att problematiken till stor del är av juridisk karaktär. Vi är därför positiva till att ytterligare utreda frågan utifrån detta perspektiv. Samtidigt vill vi också påpeka att det vore önskvärt att informationsutbytet, utöver planering, åtgärder och beslut, även innefattar kommunikation gällande individens sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess.

8.4 Bättre stöd till individer i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen oavsett behov av att få rehabiliterande insatser samordnade

Socialstyrelsen är i grunden positiv till att Försäkringskassan får ett utökat ansvar att bistå de försäkrade som är i behov av stöd i kontakt med andra aktörer i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen. Däremot ställer vi oss frågande till hur en sådan bestämmelse exempelvis skulle kunna påverka den enskildes personliga integritet, vilket kan behöva belysas ytterligare.

Socialstyrelsen ser även positivt på utredningens rekommendation att också andra aktörer än Försäkringskassan bör kunna signalera behov av förstärkt stöd för individen. Socialstyrelsen vill i sammanhanget peka på att sjukskrivande läkare eller andra professioner inom rehabiliteringen i ett tidigt skede i samråd med den enskilde bör signalera behoven av stöd eftersom de har god kännedom om personens kognitiva förmåga.

8.7 En förvaltning av kunskapsområdet arbetsplatsinriktat stöd för återgång i arbete

Socialstyrelsen är positiv till rekommendationen och instämmer med utredningens resonemang att det torde falla inom Myndigheten för arbetsmiljökunskaps ansvarsområde att genomföra detta uppdrag. Socialstyrelsen anser att det är viktigt att arbetet inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen bygger på bästa tillgängliga kunskap och är därför positiv till att arbetet med att samla in, sammanställa och sprida kunskap om arbetsplatsinriktat stöd förstärks.

8.9 Ett förbättrat stöd till individer som har medicinska begränsningar, som saknar sjukpenninggrundande inkomst och som uppbär försörjningsstöd

Socialstyrelsen är positiv till rekommendationen att en utredning ges i uppdrag att se över hur ett utökat ansvar ska kunna åläggas socialtjänsten gällande de individer som har medicinska begränsningar, saknar sjukpenninggrundande inkomst och uppbär försörjningsstöd, och hur ett sådant utökat ansvar ska finansieras.

Socialstyrelsen anser att det är positivt att målgruppens behov av stärkt stöd lyfts fram i betänkandet.

Det är Socialstyrelsen uppfattning att den beskrivna målgruppen redan idag får stöd av enheterna för ekonomiskt bistånd men att det där finns begränsade resurser och kompetens för att ge tillräcklig hjälp och stöd i rehabiliteringen. Ett utökad ansvar för socialtjänsten skulle därför medföra en förändring som kräver ytterligare resurser och förändrade arbetssätt.

Ansvar för målgruppens rehabilitering är otydligt och erfarenheterna från samordningsförbunden visar att målgruppen ofta hänvisas runt mellan socialtjänsten, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och hälso- och sjukvården. För att målgruppen ska få tillräckligt stöd behövs även en mer formaliserad samverkan med viktiga aktörer som Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen samt hälso- och sjukvården.

När det gäller ansvaret att bedöma individers medicinska begränsningar och medverkan i rehabiliteringsprocessen vill Socialstyrelsen framhålla vikten av att det behövs ett bredare perspektiv än det medicinska. En individs begränsning kan även bestå av exempelvis att kunna utföra planerade socialtjänstaktiviteter eller söka arbete (social rehabilitering).

8.10 Utbyte av medicinska uppgifter i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen bör utredas

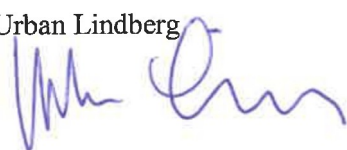
Socialstyrelsen är positiv till intentionen att uppgiftslämnandet för hälso- och sjukvården underlättas och tillägger att det är viktigt att ansvarsfördelningen gällande den långsiktiga tekniska förvaltningen och utvecklingen tydliggörs.

Socialstyrelsen vill samtidigt lyfta fram att myndigheten genom regeringsuppdrag genomför flera åtgärder i syfte att underlätta utbytet av medicinska uppgifter. Myndigheten bedömer samtidigt att det ur ett långsiktigt perspektiv är problematiskt att arbetet i huvudsak bedrivs genom tillfälliga regeringsuppdrag eller överenskommelser. Myndigheter och andra aktörer bör ges långsiktiga förutsättningar, uppdrag och resurser som är stabila över tid för att uppnå effektivitet i sina insatser.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektören Urban Lindberg. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Thomas Linden och enhetschefen Anders Fejer deltagit. Utredaren Daniel Gunhamre har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Urban Lindberg

Daniel Gunhamre